

UITGELICHT

Esther van der Werf (48) raakte zichzelf kwijt in de wereld van beleggingen, maar vond een nieuwe balans als schrijfdocent. Onder meer bij het Toon Hermans Huis. Niet harde euro's tellen, maar zachte emoties. Tegelijkertijd bewondert ze de schaamte- en grenzeloosheid van fotokunstenares Lilith.

door Ron Buitenhuis; foto Maartje van Berkel

„Alles wat ik niet durf te schrijven vertelt Lilith met haar lichaam. Ze speelt met erotiek en met de dogmatische handboeien van het leven.”

Schrijven om te helen

Na zijn dood heb ik twee brieven aan mijn vader geschreven. Ik heb alles er uitgegooid. Hoezeer ik van hem hield, hoezeer ik hem bewonderde, maar ook dat ik hem m'n leven lang gemist heb. Niet alleen lieflijk, vooral ook zijn waardering. Pap was altijd in de weer voor zijn werk of voor verenigingen hier in Odiliënberg. Hij stond voor iedereen klaar. We zagen hem als gezin weinig. Hij vond dat hij het goed deed als mens, als hij veel bereikte op werk- en maatschappelijk gebied. Dat mijn zus en ik van hem hielden, was voor hem blijkbaar vanzelfsprekend. Ik had gelukkig mijn opa en oma in Venray. Daar zat je sámen aan tafel en kreeg je boterhammen met goede boter en dik de hagel-slag erop. Daar was het leven gewoon gewoon. Na een tijdje heb ik beide brieven verscheurd. Alles was op een rijtje gezet. Het hielp accepteren. Schrijven heeft een fascinerende kracht. Je moet je gedachten ordenen, je zinnen formuleren: je duikt in de diepte van je eigen emoties. Dat komt ook altijd naar voren bij de schrijfcursussen die ik geef. Je hoeft geen tweede Harry Mulisch te zijn. Het draait niet om literaire schoonheid of om dt-foutjes, het draait om inzicht. Dat daarbij vaak prachtige teksten naar boven komen, heeft dan met eigenheid te maken. Schrijven is een soort duikbril om onder de oppervlakte van je eigen leven te duiken. Schrijvend kun je je vreugde, woede, ambities, verdriet en levensvragen op een rijtje te zetten. Wie ben ik, waar sta ik, wat wil ik, wat durf ik? De antwoorden kunnen confronterend zijn, maar ook zeer verhelderend. Ik geef die schrijflessen ook bij het Toon Hermans Huis, de huise-lijke ontmoetingsplek voor kankerpatiënten en hun naasten. Je kunt je wel voorstellen dat daar af en toe heel wat angst en verdriet loskomt. Als de cursisten willen, kunnen ze hun tekst aan elkaar voorlezen. Want delen heeft vaak een helende werking. Je beseft dan dat ieder mens zijn verdriet en teleurstellingen te verwerken heeft. Dat niemand perfect is. Maar ook dat er altijd licht aan het eind van de tunnel is. Zélf als je in een stadium bent dat genezing niet meer mogelijk is. Ik begin elke schrijfoefening vanuit een positieve vraag. Dat zit ook in de kern van mijn wezen; optimistisch zijn, leergierig zijn, nieuwe uitdagingen aangaan, grenzen verleggen. Ik ben van nature het verzorgende 'gastvrouwtype', ik ben niet voor niets ooit op de Hoge Hotelschool beland. Ik wil warmte brengen, mensen verbinden, het gezellig maken. Iets dat ik als kind vaak heb gemist. Maar ik heb in mijn op-

voeding ook iets zakelijks meegekregen. Doelen stellen, ervoor gaan. Plus het idee dat, als je maar héél hard werkt, je alles kunt bereiken. Dat het leven maakbaar is. Pas na mijn burn-out in 2008 begreep ik dat je de meeste dingen juist gewoon over je heen moet laten komen. Mijn moeder is in 2000 overleden, op haar 54ste. Onze laatste weken samen waren vol mooie momenten. Het was zó intens. Die liefde, die intense bloedband wilde ik doorgeven in een eigen kind. Ook dat bleek geen vanzelfsprekendheid. Pas op m'n 40ste is Don geboren. Het grootste cadeau van ons leven. Na mijn burn-out ben ik gestopt bij het bemiddelingskantoor in beleggingen van mijn vader. Met hem werken was mijn grootste fout. Ik kreeg daar geen kans mezelf uit te dagen. Elke keer de rem erop. Twee kapiteins op een schip werkt niet. Ik kan ijzersterk en zakelijk zijn, maar ik miste de factor mens in die wereld. Ik miste de emoties, de kwetsbaarheden. Het is een soort spagaat in me. Ik wil goed doen voor anderen, maar ook mezelf niet verliezen. Ik wil bescheiden zijn, maar ook trots zijn op wat ik kan. Ik wil succesvol zijn, maar ook sociaal gelukkig. Als schrijfdocent heb ik nu een mooie balans gevonden. Maar je kunt je cursisten alleen stimuleren hun levensverhaal te uiten, als je zelf ook open durft te zijn. Daarbij leer ik hen óók dat je na moet denken over wat een tekst met anderen kan doen. Als je weet dat jouw tekst mensen zou kunnen kwetsen, dan moet het doel van die tekst wel héél belangrijk zijn. Ik geef toe dat ik meestal te lief wil zijn, te bang om mensen te confronteren. Door mijn alertheid anderen niet te kwetsen, schrijf ik zelden snoeischerpe teksten. Ik ga voor harmonie, niet voor confrontaties. Daarom heb ik waar-schijnlijk ook zo'n fascinatie voor het werk van fotokunstenares Lilith uit Reuver. Zij is juist in alles confronterend. Alles wat ik niet opschrijf, vertelt zij met haar lichaam. Ze heeft lak aan sociale conventies. Ze is schaamte- en grenzeloos. Ze speelt met erotiek, maar ook met de dogmatische handboeien van het leven. Neem die foto waar ze een muis wil verorberen. Voor mij is dat de symbolisch les dat er van alles op je bordje kan komen, en dat je soms buiten je comfortzone moet treden. Dat je dat vieze hapje eet, om verder te komen in het leven. Ik bewonder haar. Tegelijkertijd ervaar ik dat ik het zelf niet zo zou kunnen: mensen op die directe manier confronteren en shockeren. Ik schrijf liever vanuit zachtheid, vanuit liefde.”